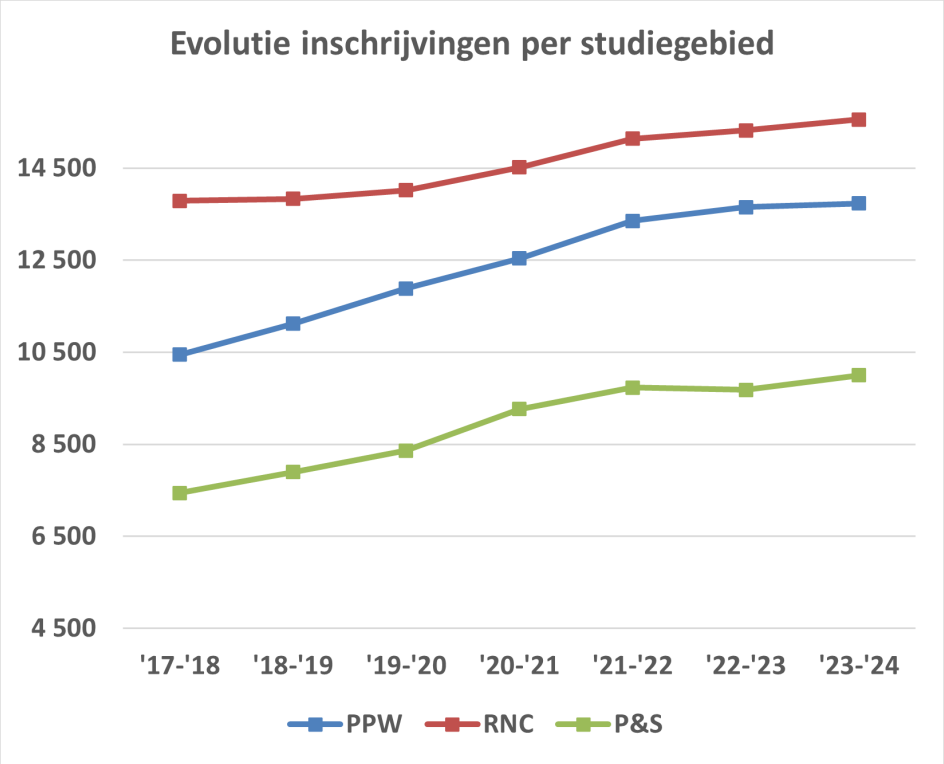
Laat je niet misleiden

Een goede datarepresentatie helpt om complexe informatie helder en correct voor te stellen, maar helaas worden data niet altijd op een correcte manier voorgesteld. Soms gebeurt dat onbewust, soms doelbewust: om te overtuigen, te manipuleren of een bepaald standpunt kracht bij te zetten. Zulke *misleidende representaties* kunnen ons op het verkeerde been zetten en leiden tot foutieve conclusies. Het is daarom belangrijk dat je misleidende datarepresentaties leert te herkennen en leert om ze te vermijden of te doorprikken.

Voorbeeld 1 (Evolutie van de inschrijvingen per studiegebied)**.**

Onderstaand lijndiagram toont de evolutie van het aantal inschrijvingen van academiejaar 2017-2018 tot en met 2023-2024 voor het studiegebied psychologie en pedagogische wetenschappen (PPW), rechten, notariaat en criminologische wetenschappen (RNC) en politieke en sociale wetenschappen (P&S).

1. In het academiejaar '17-'18 schreven er zich dubbel zoveel studenten in voor PPW als voor P&S.

Onwaar✓

Dit voorbeeld toont hoe belangrijk het is om op de schaalverdeling van een grafiek te letten. Hier begint de verticale as niet bij nul, waardoor het verschil tussen de twee datapunten visueel groter lijkt dan het in werkelijkheid is. Dat is niet per se fout — het kan trends beter zichtbaar maken — maar je moet je er wel bewust van zijn om de grafiek correct te interpreteren.

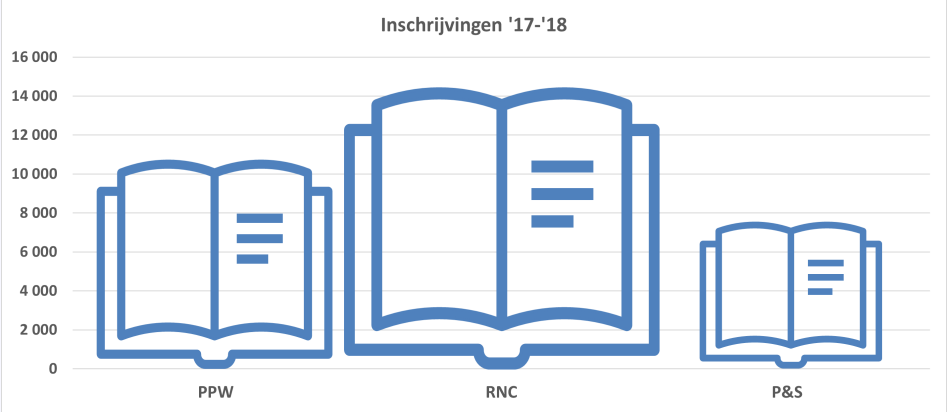
Tip: Controleer of de assen logisch en correct geschaald zijn.

Voorbeeld 2 (Evolutie van de inschrijvingen per studiegebied)**.**

Onderstaand diagram toont het aantal inschrijvingen in academiejaar 2017-2018 voor het studiegebied psychologie en pedagogische wetenschappen (PPW), rechten, notariaat en criminologische wetenschappen (RNC) en politieke en sociale wetenschappen (P&S). In plaats van het klassiek staafdiagram is er hier gekozen om de data voor te stellen met pictogrammen.

CC BY-NC-SA 4.0

Laat je niet misleiden

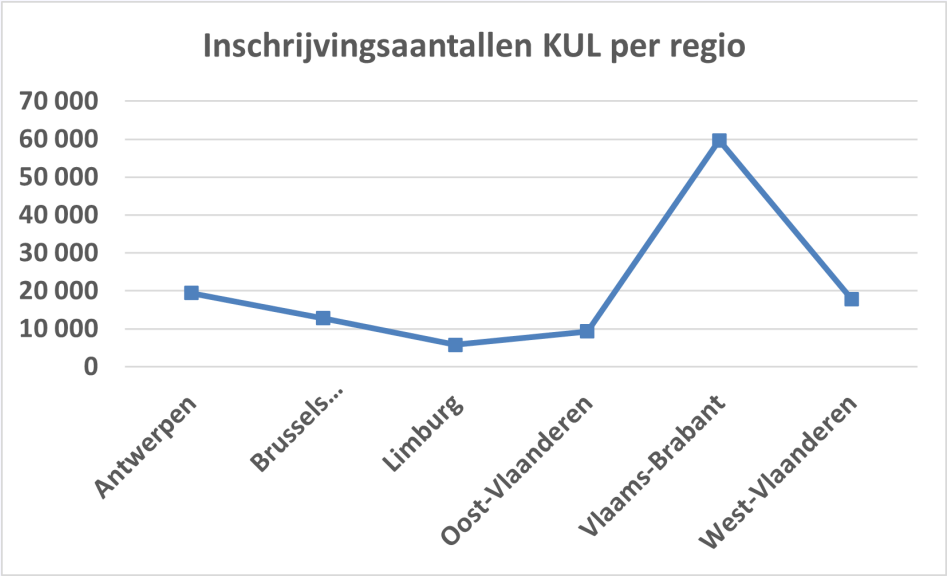
1. Voor RNC waren er in '17-'18 bijna dubbel zoveel inschrijvingen als voor P&S. Waar✓

Dit voorbeeld toont hoe visuele elementen zoals oppervlakte de interpretatie van data kunnen beïnvloeden. Als zowel de hoogte als de breedte van een figuur toenemen, groeit de oppervlakte sneller dan de waarde zelf. Daardoor lijkt een verdubbeling in aantal veel groter dan ze werkelijk is, omdat onze ogen reageren op de toename in oppervlakte in plaats van enkel op de hoogte.

Tip: Laat je niet misleiden door de grootte van figuren — kijk naar de schaal en de cijfers, niet naar de oppervlakte.

Voorbeeld 3 (Inschrijvingsaantallen KUL per regio)**.**

Onderstaand lijndiagram toont het aantal studenten dat zich in het academiejaar 2023–2024 inschreef bij associatie KU Leuven, opgesplitst naar de regio waar de studenten wonen.

1. Welke provincie telt het hoogste aantal inschrijvingen? Vlaams-Brabant✓

2. Hoeveel studenten uit Antwerpen schreven zich ongeveer in? Ongeveer 20 000✓

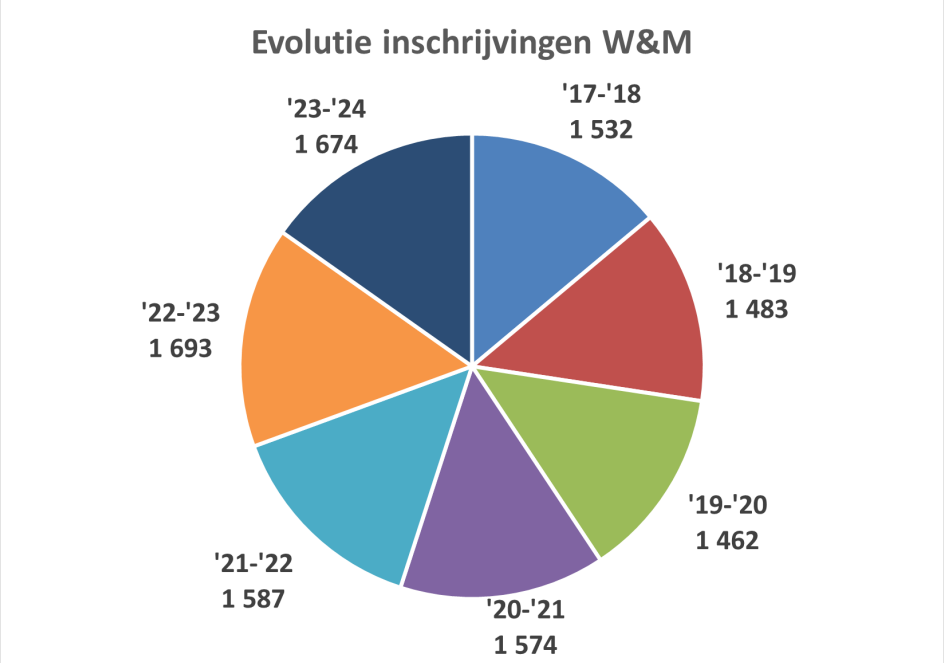
3. Het aantal inschrijvingen voor West-Vlaanderen is de laatste jaren gedaald. Niet van toepassing✓

CC BY-NC-SA 4.0
KU Leuven (2026/09/03H.49)

In dit voorbeeld wordt een lijndiagram gebruikt om inschrijvingsaantallen per provincie weer te geven. Hoewel de data correct zijn is deze representatie minder geschikt aangezien provincies losse categorieën zijn zonder logische volgorde. Een lijndiagram suggereert een continu verband tussen de punten, wat hier niet klopt en waardoor trends gesuggereerd kunnen worden die er niet zijn.

Voorbeeld 4 (Evolutie van de inschrijvingen voor wijsbegeerte en moraalwetenschappen)**.**

Onderstaand cirkeldiagram toont het aantal inschrijvingen voor het studiegebied wijsbegeerte en moraalwetenschappen (W&M) aan alle Vlaamse hogeronderwijsinstellingen, van academiejaar 2017-2018 tot en met 2023-2024.

1. Het aantal inschrijvingen voor W&M is elk academiejaar toegenomen. Onwaar✓

Aangezien het optellen van de studentenaantallen over de jaren heen hier geen betekenis heeft, is een cirkeldiagram geen zinvolle representatie. Een lijndiagram was hier duidelijk geschikter geweest. Dit voorbeeld toont hoe belangrijk het is om de juiste datarepresentatie te kiezen. Een cirkeldiagram is bedoeld om verhoudingen op één moment weer te geven, niet om evoluties over tijd te tonen. Bovendien maakt het grote aantal categorieën het diagram moeilijk leesbaar.

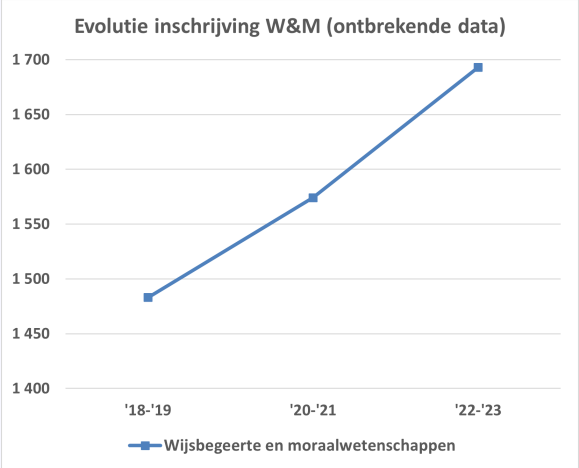
Tip: Controleer altijd of de gekozen voorstelling past bij het soort data dat getoond wordt. Zo is een cirkeldiagram bijvoorbeeld nuttig voor nominale en ordinale data terwijl je continue kwantitatieve data best voorstelt met een lijndiagram.

Voorbeeld 5 (Evolutie van de inschrijvingen voor wijsbegeerte en moraalwetenschappen)**.**

Opnieuw wordt de evolutie van het aantal inschrijvingen voor het studiegebied wijsbegeerte en moraalwetenschappen (W&M) aan alle Vlaamse hogeronderwijsinstellingen getoond, maar nu met een lijndiagram.

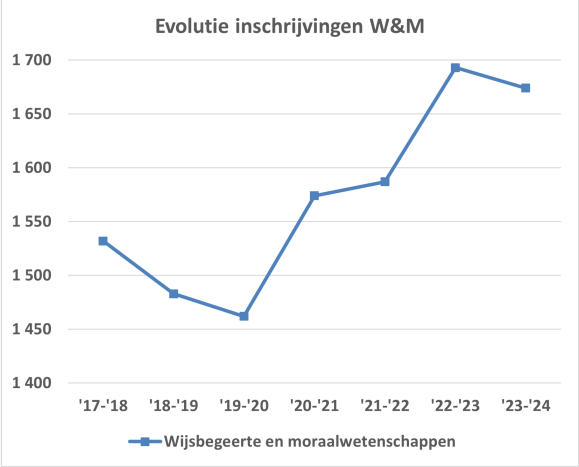
CC BY-NC-SA 4.0

Laat je niet misleiden

1. Het aantal inschrijvingen voor W&M is elk academiejaar toegenomen. Onwaar✓

Bovenstaande representatie geeft niet alle data weer. Onderstaand lijndiagram toont de volledige data van '17-'18 tot en met '23-'24.

Dit voorbeeld toont hoe belangrijk het is om te controleren of de data volledig zijn. Door enkel om het jaar data te tonen, lijkt het alsof er een constante stijging is, terwijl dat niet klopt. Onvolledige data kunnen een vertekend beeld geven, zelfs als de voorstelling op zich correct lijkt.

Tip: Vraag je af: Wordt hier alles getoond?

Houd deze tips in je achterhoofd om je niet te laten misleiden door datarepresentaties

- Controleer of de assen logisch en correct geschaald zijn.
- Laat je niet misleiden door de grootte van figuren — kijk naar de schaal en de cijfers, niet naar de oppervlakte.
- Controleer altijd of de gekozen voorstelling past bij het soort data dat getoond wordt.
- Vraag je af: Wordt hier alles getoond?

CC BY-NC-SA 4.0